

654/1

ZESPÓŁ DWORSKO-PARKOWY - DWÓR (karta zbiorcza)

przeł. XIX/XX w.

3. Miejscowość

R OKIETNICA

4. Adres

Rokietnica

Nr hipoteczny 981, 133, 134

5. Przynależność administracyjna

województwo podkarpackie
pow. jarosławski
gmina Rokietnica

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna 1. VI. 1975r.

województwo rzeszowskie
1975-1998 - przemyskie
powiat jarosławski

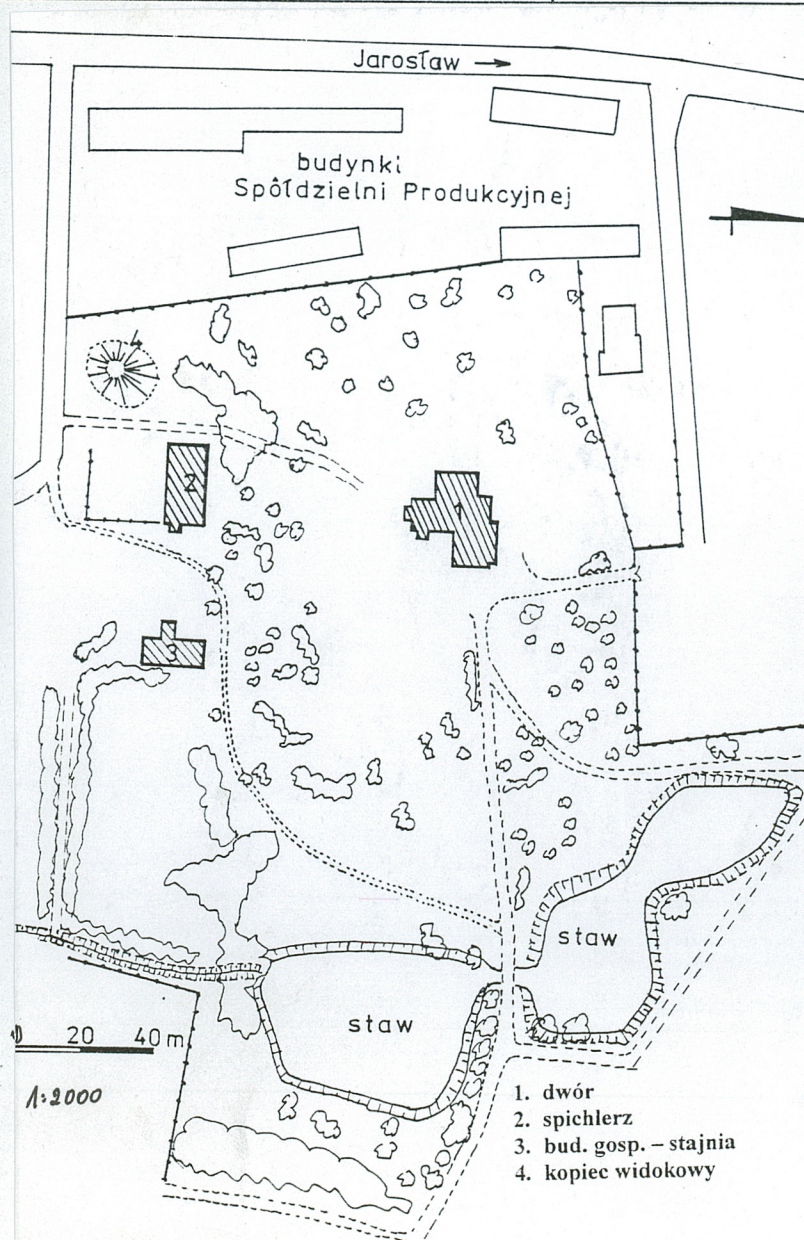
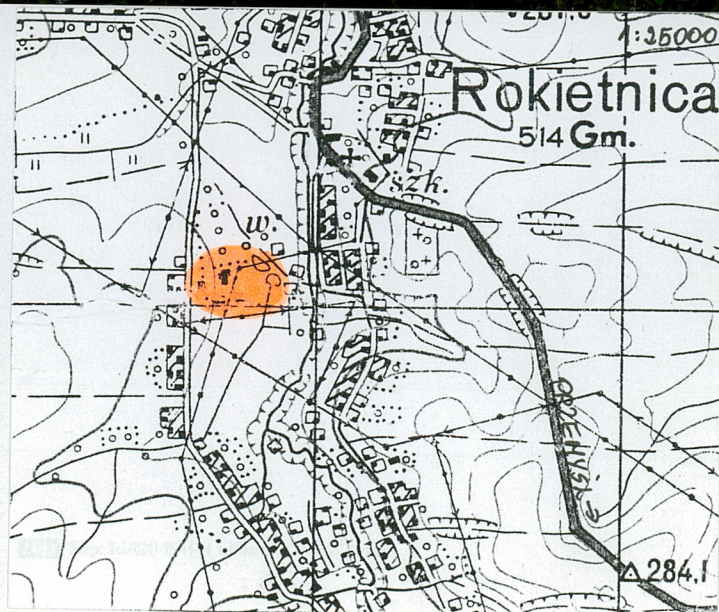
8. Właściciel i jego adres

9. Użytkownik i jego adres

j.w.

10. Rejestr zabytków

Nr A-33 data 19.02.1986

Jako najwcześniejsi właściciele Rokietnicy występują w XV i XVI w. Derśniakowie h. Korczak. W tym czasie pojawiają się wzmianki o „zameczku” w Rokietnicy, która była siedzibą całego klucza dóbr. Od Derśniaków klucz rokitnicki przeszedł w ręce Krasickich – właścicieli Krasiczyna. Marcin Krasicki na pocz. XVII w. miał min. obwarować również zameczek w Rokietnicy. Aż do ostatniej ćwierci XVIII w. klucze rokitnicki i krasiczyński posiadają tych samych właścicieli. Po Marcinie Krasickim był to Adam - fundator kościoła w Rokietnicy zm. w 1686r., następnie jako wiano dobra przeszły w ręce Łaszców, Tarłów, a w 1750 r. Ludwika z Mniszchów Potockiej zm. w 1785 r. Po jej śmierci Rokietnicę wraz z innymi dobrami kupił Jerzy Piniński h. Jastrzębiec, właściciel min. Babic, zm. w 1793 r. Po jego śmierci odziedziczył ją syn Kajetan zm. w 1841 r., żonaty z Agnieszką Komorowską h. Korczak. Następnie dobra przeszły w ręce bratanka Kajetana – Leonarda Pinińskiego (1824-1886) ożenionego z Julią z Nikirowiczów, zm. w 1893 r. W drodze zamiany na dobra na Podolu, Rokietnicę przejął jego szwagier – Karol Nikirowicz (1830-1859), a po jego śmierci - Franciszek Dembowski h. Jelita. Po nim dziedziczył wnuk Zygmunt (1823-1896), właściciel Kosienic, znany działacz społeczny i znakomity gospodarz. Od jego spadkobierców na przeł. XIX/XX w. dobra nabył Ludwik Świeżawski h. Paprzyca. Prawdopodobnie po kilku latach zostały one zlicytowane i „od siedmiu Żydów” kupił je Eustachy Uznański – w jego ręku pozostawały aż do końca II wojny św. W 1915 r. dwór był częściowo spalony przez Rosjan, w 1926 r. ponownie uległ pożarowi.

Po wojnie dobra zostały upaństwowione. We dworze umieszczono gimnazjum, następnie Ośrodek Zdrowia. W latach 70.XX w. na parterze mieściły się magazyny Samopomocy Chłopskiej i GS-u, część była zamieszkała,

ZESPÓŁ DWORSKO-PARKOWY

Założenie dworsko-parkowe usytuowane jest na zachód od głównej zabudowy wsi, przy drodze prowadzącej do Woli Rokitnickiej - równoległej do głównej drogi wiejskiej. Usytuowany na terenie o lekkim spadku w kierunku wschodnim. Zajmuje teren 3,5 ha, częściowo (od strony zachodniej i północnej) ogrodzony metalową siatką. Część zachodnia dawnego założenia odgrodzona, zabudowana współczesnymi budynkami magazynowo-gospodarczymi użytkowanymi do lat 90. przez Spółdzielnię Produkcyjną. Główny wjazd prowadzi od strony południowej. Centralne miejsce założenia zajmuje dwór (1), na południe od niego usytuowany jest murowany spichlerz (2) i niewielki budynek d. stajni (3). W części wschodniej znajdują się dwa stawy. Teren porośnięty drzewami, nieopodal spichlerza kopiec widokowy z okazałą lipą (4).

DWÓR

Sytuacja: budynek usytuowany wolno stojąco, na terenie o lekkim spadku w kierunku wschodnim. Elewacją frontową zwrócony na południe.

Materiał, konstrukcja, technika: (uwaga: budynek w trakcie remontu aktualnie przerwanego, w stanie surowym): budynek zbudowany z cegły, otynkowany; stropy płaskie, żelbetowe, w piwnicach sklepienia ceglane kolebkowe i odcinkowe, nad portykiem sklepienia ceglane, krzyżowe; więźba dachowa drewniana konstrukcji wieszarowej dwuwieszakowej; dach kryty blachą; posadzki – aktualnie brak, jedynie złożone do wykorzystania parkiety klepkowe z pomieszczeń I pietra oraz ceramiczne, barwne płytki z korytarza, w piwnicach beton; schody – w głównej klatce schodowej – dwubiegowe, konstrukcji stalowej z drewnianymi stopniami, balustrada metalowa, drewniany pochwyt, w bocznej klatce schodowej – dwubiegowe, konstrukcji drewnianej, z metalową balustradą i drewnianym pochwytem, do piwnic i zewnętrzne - betonowe; drzwi – brak za wyjątkiem jednych drewnianych, płycinowych, umieszczonych w drewnianych szpaletach i wejściowych z portyku do holu – drewnianych, przeszlonych z półkoliście zamkniętym nadświetlem; okna – drewniane, skrzynkowe, cztero- i dwukwaterowe, prostokątne i, w partii poddasza, zamknięte półkoliście.

Rzut: generalnie na planie litery L, z licznymi ryzalitami, pomieszczenia ułożone w pięć krótkich traktów, z głównym wejściem przez arkadowy portyk w elewacji południowej do holu, z którego wejście do korytarza doprowadzającego do głównej klatki schodowej umieszczonej w trakcie tylnym. Piętro powtarza układ parteru, piwnice zalegają jedynie pod północną częścią – klatką schodową i częścią korytarza.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
ok. 4.615 m ³	całość założenia – ok. 3,5 ha dwór: pow. zab.– ok. 477 m ² pow. użyt.– ok. 677 m ²	reprezentacyjno-mieszkalne	nie użytkowany
18. Praca budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy konstrukcje dachowe, pokrycia dachu, wyposażenie i instalacje)	
<p>.</p> <p>Dwór:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) w 1962 r. założono instalację elektryczną; 2) w końcu lat 60. wymieniono dachówkowe pokrycie dachu na blachę; 3) generalny remont rozpoczęto w l. 1989 - 1990, kiedy został przejęty przez obecnego użytkownik, według projektu wykonanego przez inż. Henryka Maławskiego (egz. w SOZ Przemysł) Wykonano: remont więźby dachowej i wymiana pokrycia dachu na nową blachę, nad wszystkimi pomieszczeniami parteru i piętra założono nowe, żelbetowe stropy, zerwano stare posadzki oraz większość tynków, całkowicie wymieniono okna. Od 1990 r. remont jest przerwany. 		<p>Budynek w trakcie kapitalnego remontu – wewnątrz w stanie surowym, zabezpieczone. Elewacje w dużym stopniu pozbawione elementów wystroju architektonicznego – część detali jest złożona we wnętrzu i zabezpieczona.</p>	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie	
		<p>Konieczne jak najszybsze podjęcie prac remontowych celem zakończenia remontu.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowania)

Mapa katastralna Rokietnicy z 1852 r. Archiwum Państwowe
w Przemyślu. Dział Kartograficzny.

22. Bibliografia

Roman Aftanazy, Dzieje rezydencji na dawnych kresach
Rzeczypospolitej. Województwo Ruskie. Ziemia Przemyska i Sanocka,
T. 8, Ossolineum 1996
Jerzy Piórecki, Zabytkowe ogrody i parki województwa
przemyskiego, Rzeszów 1989.

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsca przechowania, sygnatury)

24. Uwagi różne

cespot zajmie działki: 11972, 10981/5, 10981/6,
10982, 10993

25. Opracował

tekst Irena Zająca, XI 2001 r.
imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki j.w.
imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotograf. j.w.
imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowania negatywów w posiad. autorki

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

nr 1 - cd. opisu, plany, zdjęcia
nr 2 - cd. historii, plany, zdjęcia
nr 3 - zdjęcia

1. Miejscowość ROKIETNICA	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) Zespół dw-park. - dwór	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) c.d. opisu, plany, zdjęcia
-------------------------------------	---	---

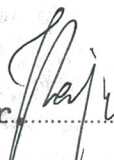
c.d. opisu:

Bryła: bardzo rozczłonkowana poprzez liczne ryzality, dwukondygnacyjna, podpiwniczona częściowo. Korpus główny stanowią dwa przystawione do siebie skrzydła (tworzące kształt litery L) - główne na osi wschód-zachód nakryte jest dachem kalenicowym ze szczytami w elewacjach wschodniej i zachodniej. Prostopadle do niego przylega skrzydło południowe nakryte także dachem kalenicowym ze szczytem, poprzedzone parterowym portykiem. Przy nim dostawiona trzykondygnacyjna wieża nakryta wysokim dachem wieżowym o połaciach w formie trapezów i trójkątów. Od północy przystawiony jest ryzalit ze szczytem nakrytym dachem dwuspadowym, przy nim jednokondygnacyjna przybudówka.

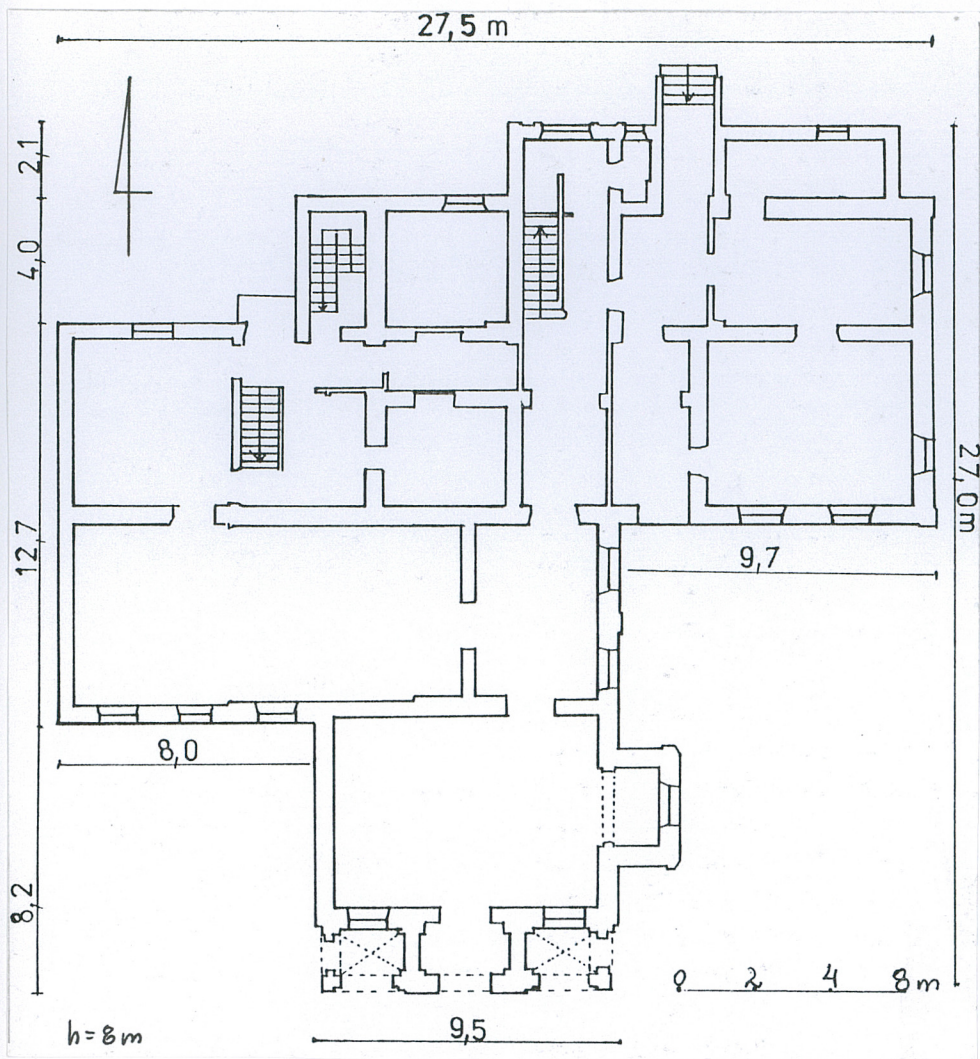
Elewacje: frontowa - dwukondygnacyjna, z trzyosiową częścią centralną w formie ryzalitu zwieńczonego szczytem, poprzedzonego trójarkadowym portykiem. Po bokach cofnięte trzyosiowe części boczne. Elewacje o bogatej, sztukatorskiej dekoracji o eklektyczno-secesyjnym charakterze - oprócz później dobudowanej części północnej - o opracowaniu zredukowanym do gzymsów. Parter z pasami boni, oddzielony gzymsem, nad nim piętro o boniowanych narożach z bogatą oprawą okien w formie profilowanych opasek z uszakami i z gzymsami nadokiennymi wspartymi na ozdobnych wspornikach. Całość zwieńczona gzymsem koronującym wspartym na kroksztynach. W szczycie prostokątne okno z takimiż płycinami po bokach we wspólnych, szerokich opaskach z kluczami. Zwieńczenie szczytu o płynnych liniach oddzielone gzymsem, w nim okrągła płycinka w szerokiej opasce; północna - dwukondygnacyjna z trzykondygnacyjną częścią środkową, ryzalitowaną, zwieńczoną szczytem ujętym po bokach w pilastry. Po obu stronach ryzalitu części boczne - 2-osiowa i 1-osiowa, opracowane jak w elewacji frontowej. Część wschodnia osłonięta w parterze przybudówką zwieńczoną tarasem. Przy części zachodniej późniejsza przybudówka 2-osiowa, nietynkowana, bez dekoracji jedynie z gzymsami; wschodnia - rozczłonkowana na trzy części - 1-osiową elewację wieży, 2-osiową elewację korpusu głównego, 3-osiowy ryzalit ze szczytem. Opracowana jak elewacja frontowa, szczyt powtarza dekorację szczytu frontowego za wyjątkiem sztukatorskiej dekoracji w zwieńczeniu - stanowią ją dwa kartusze herbowe. Wieża o bogatym rozczłonkowaniu ściany ze zdwojonymi pilastrami w narożach I i II kondygnacji i dekoracją sztukatorską - maszkarony z datą: „1904” na III kondygnacji, obejmujące dwa półkole zamknięte okienka (w formie biforium); wschodnia - stanowi ją ślepa ściana szczytowa, nie otynkowana jedynie z gzymsem międzykondygnacyjnym.

Wnętrze i wyposażenie: budynek jest w trakcie kapitalnego remontu (przerwanego od kilku lat), w związku z tym brak zabytkowego wyposażenia - jedynie złożone są do ewentualnego wtórnego wykorzystania posadzka ceramiczna w korytarzu i parkiet klepkowy z pomieszczeń I piętra. Zachowały się schody z metalowymi, skromnymi balustradami klatek schodowych. Nie zachowała się oryginalna stolarka, większość pomieszczeń ma skute tynki, całkowicie wymienione są stropy.

Instalacje: elektryczna, wodna, gazowa.

Wkładkę założył: Irena Zając, XI 2001 r.
(imię i nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: w posiad. autorki

2)

3)

1. Miejsowość ROKIETNICA	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) Zespół dw.-park. - dwór	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) c.d. historii, plany, zdjęcia
------------------------------------	--	--

c.d. historii:

przez pewien czas mieściła się tu siedziba Urzędu Gminy. Teren założenia został podzielony – jego część zachodnią przejęła w użytkowanie Spółdzielnia Produkcyjna, która zlokalizowała tu budynki magazynowo-gospodarcze dewastując tę część parku.

Analiza powyższych informacji oraz zachowany budynek dworu pozwala datować jego powstanie **na przeł. XIX/XX w. – zakończenie prac nastąpiło w 1904 r.** o czym informuje data na wieży – a więc w okresie gdy właścicielami byli Świeżawscy. Teza ta znajduje oparcie w planie katastralnym z 1852 r. Właścicielem Rokietnicy był wówczas Leonard Piniński. Plan przedstawia założenie dworskie o krajobrazowym charakterze w centrum którego usytuowany był obszerny, **drewniany** budynek dworu zbudowany na planie prostokąta z dwoma ryzalitami przy elewacji zachodniej. Aktualizacja planu dokonywana prawdopodobnie w końcu wieku XIX zaznaczyła szrafowaniem już kilka murowanych budynków – tuż przy starym dworze istniały już dwa murowane budynki (skrzydła dworu nowego?). Budowę całego obiektu należy zatem przesunąć na okres najwcześniej na koniec XIX w., przy czym zachowane, sklepione kolebkowo piwnice wydają się być pozostałością wcześniejszego budynku (dwór drewniany zapewne był podpiwniczony). Uwidocznione na planie granice założenia mniej więcej pokrywają się z granicami obecnie zachowanymi – włączając w to część zachodnią obecnie zabudowaną budynkami Spółdzielni Produkcyjnej, niegdyś stanowiącej istotną część parku. Był już staw północny. W części północnej znajdował się warzywnik, na południe od parku rozległa część gospodarcza zabudowana licznymi, drewnianymi budynkami gospodarczymi. Dwór posiada typową dla przeł. XIX/XX w. rozczłonkowaną bryłę o eklektycznym opracowaniu. Ryzalit północny został dobudowany w okresie międzywojennym (prawdopodobnie po pożarze w 1926 r.).

Reasumując: założenie dworsko-parkowe powstało co najmniej w 2 poł. XVIII w. Czy był to teren wspomnianego w źródłach XVII-wiecznego „zameczku” nie wiadomo. Teren nie posiada charakteru obronnego stąd nie jest wykluczone, że „zameczku” należałoby szukać w innym miejscu. W XIX w. było to rozwinięte założenie dworsko-parkowe o charakterze krajobrazowym z rozbudowaną częścią gospodarczą. Zostało gruntownie przebudowane na przełomie XIX/XX w. – oprócz budowy nowego dworu, spichlerza, stajni założono drugi staw, dokonano nowych nasadzeń parkowych.

PARK

Posiada charakter krajobrazowy, czytelne jest rozplanowanie z 2 poł. XIX w. ale na starszych, XVIII-wiecznych reliktach. Pierwotne założenie uwidocznione jest na mapie katastralnej z 1852 r. – sieć krętych ścieżek skupiała się wokół drewnianego dworu. W 2 poł. XIX w. został on rozszerzony w kierunku wschodnim. Obecnie zachowane są główne jego elementy – dwa stawy, kopiec widokowy z okazałą lipą, a także starodrzew skupiony głównie na obrzeżach oraz w pobliżu dworu.

Wkładkę założył: Irena Zojac, XI 2001 r.
(imię i nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: w posiad. autorki

Mapa katastralna z 1852r., skala 1:2880

4)

5)

1. Miejscowość

ROKIETNICA

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

Zespół dw.-park - dwór

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

zdjęcia

Zdjęcia:

1. Widok ogólny od południa
2. Elewacja frontowa
3. Elewacja wschodnia
4. Elewacja północna
5. Elewacja zachodnia
6. Ryzalit frontowy
7. Wieża – kondygnacje górne
8. Szczyt w elewacji wschodniej
9. Piwnice – widok od wejścia (płn.)
10. Główna klatka schodowa
11. Boczna klatka schodowa – schody na strych
12. Budynek d. stajni z pocz. XX w.
13. Kopiec widokowy z lipą

6)

7)

Wkładkę założył:

Irena Zajac, XI 2001 r.

(imię i nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: w posiad. autorki

8)

10)

9)

1. Miejscowość

ROKIETNICA

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

Zespół dw.-park. - dwór

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

zdjęcia

11a)

11b)

Wkładkę założył: Irena Zojac, XI 2001 r.
(imię i nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: w posiad. autorki

13/